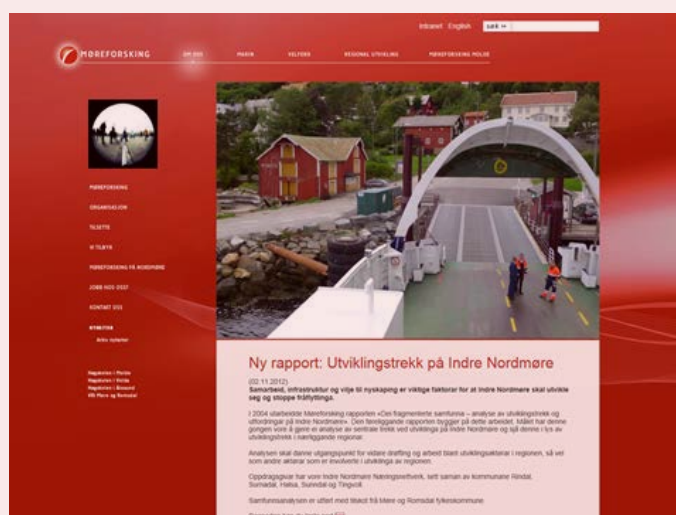
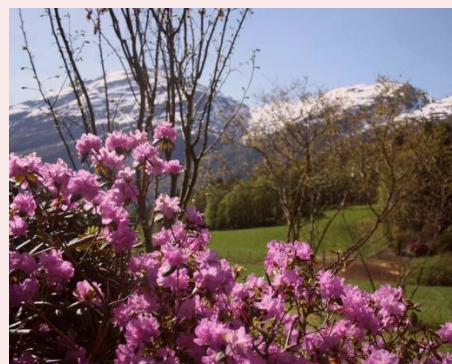

Sunndal-Surnadal

Strategisk samarbeid om næringsutvikling

Utviklingsprogram 2014 – 2017

Godkjent av programstyret 15.jan 2014,
Justert i tråd med tilsagn fra Møre og Romsdal fylkeskommune

1. Bakgrunn

a. Forarbeid

I perioden 2006 – 2010 var det god dialog mellom kommunene og utviklingsselskapene i Sunndal og Surnadal om generelle næringsutviklingsspørsmål, og spesielt om disponeringen av de såkalte «KOMP-midlene».

Under et felles formannskapsmøte for Sunndal og Surnadal i april 2011 var det enighet om å arbeide videre for et økt samarbeid om næringsutvikling mellom de to kommunene.

De halvkommunale utviklingsselskapene Sunndal Næringssselskap AS (SUNS) og Profero AS inngikk i juni 2012 en ettårig samarbeidsavtale som ledet fram til en mulighetsstudie for et videre og nærmere samarbeid om næringsutvikling.

I et nytt felles formannskapsmøte i januar 2013 med næringsutvikling som hovedtema var det bred enighet om at et videre samarbeid om næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal var ønskelig.

Mulighetsstudien konkluderte med en tilråding om å inngå en «Strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal kommuner». En arbeidsgruppe utarbeidet forslag til avtale som deretter ble lagt fram til behandling i kommunestyrene i Sunndal og Surnadal.

b. Inngått avtale

I juni og august vedtok hhv Surnadal og Sunndal kommunestyre å godkjenne samarbeidsavtalen. Avtaleparter er de to kommunene. Avtalen bygger på Mulighetsstudien, og de prosesser som ledet fram til denne. Avtalen ble signert av de to ordførerne under det første møte i programstyret som er nedsatt for å lede samarbeidet 18.oktober 2013.

Gjennom konkrete tiltak er målet å gi Indre Nordmøre sterkere utviklingskraft og å utvikle en mer attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion. Et felles utviklingsprogram, utarbeidet høsten 2013, skal angi bakgrunn, mål, strategier og tiltak for gjennomføring i en 4-årig programperiode fom 2014 tom 2017.

Arbeidet med utviklingsprogrammet er finansiert av Sunndal og Surnadal kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune.

c. Bakteppe / Utviklingstrekk

Bakteppet er de felles utfordringer som regionen står overfor når det gjelder rekruttering, befolknings- og sysselsettingsutvikling, omtalt blant annet omtalt i Møreforskning sin rapport «Utviklingstrekk på Indre Nordmøre» (oktober 2012). I tillegg til offentlig statistikk bygger rapporten på intervjuer med sentrale næringslivsledere i regionen.

Rapporten peker også på at «Det ligg eit potensiale i det som blir omtala som ein kultur for å støtte opp og fremje utviklinga i regionen. Viljen til nyskaping og etablering blir opplevd som reell og dette har også gitt utslag i konkrete og levedyktige etableringar».

Rapporten bygger opp under at det er viktig og riktig å se det lokale næringslivsarbeidet i en større sammenheng på Indre Nordmøre, med behov for å utnytte ressursene bedre og legge til rette for et regionalt samarbeid, slik at to distriktskommuner best mulig skal opprettholde folketall og servicetilbud minst på dagens nivå.

I et utfordringsnotat utarbeidet av programadministrasjonen framgår:

- Rekruttering: «Felles for kommunane er at sjølv om dei kunne rekruttere heile årskull i åra framover, vil det inn på 2020 talet bli langt frå nok til å sikre tilstrekkeleg arbeidskraft, dersom vi føreset at vi greier å halde oppe talet på arbeidsplassar. At både kommunane vil ha behov for mange fleire innafor pleie- og omsorgsyrkene har vi ikkje teke omsyn til.
- Pendling: «I analyser av samferdselsprosjekt er det vanleg å legge til grunn at 45 minutt pendling kvar veg til jobb er yttergrensa for kva som pendlarar meiner er akseptabel reisetid. Undersøkingar viser at regionar som har tilgang på 4000 arbeidsplassar innafor ein reiseavstand på 45 minutt er dei som jamt over kan vise til vekst. Sunndal og Surnadal ligg kommunikasjonsmessig slik til at dei fleste opplever avstanden for lang til pendling».
- Innvandrerbefolkning: «Innvandrarane blir ei viktig gruppe for å sikre nok arbeidskraft i åra som kjem. Innvandrarar med høgare utdanning er, i noko større grad enn norskfødde, busett utanfor sentrale strom. Dei kan representere ein viktig kompetanseressurs for mindre stader som har utfordringar med å rekruttere til kompetansearbeidsplassar. .... For Sunndal og Surnadal blir det viktig å legge til rette for at innvandrarane skal finne seg til rette i lokalsamfunnet på same måte som andre innbyggjarar. Opplæring i norsk vil her vere sentralt. Til grunn for alt arbeid med innvandrarar må vere at det er viktig å ta vare på dei som alt er her».

2. Visjon og mål

Visjon:

Sunndal-Surnadal – sammen for en døgnåpen region i vekst,

som:

- *Tar varmt i mot*
- *Fremmer skaperkraft*
- *Henter ut synergier*
- *Foredler mangfold*

a. Hovedmål

1. Øke folketallet i regionen: +2,5% = 13.500 innbyggere innen 2018
2. Øke antall sysselsatte med arbeidssted i regionen: + 5%=7000 sysselsatte innen 2018
3. Etablere en bedriftskultur der vekst i egen bedrift bidrar til vekst i regionen
4. Være gode på integrering og vertskap («fra gjest til innbygger og bidragsyter»)
5. Samordne, effektivisere og optimalisere næringsutviklingsarbeidet
6. Stimulere til å utvikle regionen som felles arbeids-, bo- og seviceregion

Strategisk kjerne:

Hovedmålene skal nås gjennom en positiv og offensiv tilretteleggerfunksjon som utløser vekstkraft i lokale bedrifter, levedyktige nyetableringer og en positiv kultur for gründerskap og entreprenørskap.

b. Effektmål og langsiktige resultater

- Regionen er en sterk og velfungerende arbeids-, bo- og serviceregion i vekst som er døgnåpen
- Regionen utnytter sin samarbeidsevne og skaperkraft og oppnår gode resultater på «bortebane» både av næringsmessig og samfunnsmessig betydning, i form av å etablere gode
  - næringsutviklingsrelasjoner mot kysten = Molde- og Kristiansundsregionen
  - nærings- og kunnskapsutviklingsrelasjoner mot Trondheim

c. Delmål

Aktuelle delmål er innarbeidet i kap 3 under de enkelte innsatsområdene.

Presiseringer:

1. Begrepet «Regionen» er i dette dokumentet å forstå som kommunene Sunndal og Surnadal.
2. Programmet «Sunndal-Surnadal, Strategisk samarbeid om næringsutvikling, Utviklingsprogram 2014-17» er i kortversjon i det følgende omtalt som «SuSu-Programmet»
3. SuSu-Programmet legger til grunn at realisering av en fergefri forbindelse mellom Sunndal og Surnadal er innen rimelig rekkevidde, dvs innen 10år, da dette vil forsterke effekten av det arbeidet som skal gjennomføres. Reiseavstanden mellom de to kommunesentrene Surnadal og Sunndalsøra vil da ligge under akseptabel pendlingstid på 45 min.
4. Følgende forbedringer i fergerutetilbudet Kvanne-Rykkjem skal søkes realisert snarest:
  - Døgnåpen fjord (Nattfergetilbud)
  - ½-times frekvens uten pauser på dagtid
  - Snu rutetabellen slik at reisetiden blir tilpasset arbeids-/møtestart på hel eller halv time i både Surnadal og på Sunndalsøra

3. Innsatsområder

Generelt

Omtale av det enkelte innsatsområde med delmål og måltall. Prioritering og vedtak om iverksettelse av delprosjekter og enkelttiltak basert på angitte delmål tilligger Programstyret.

Det skal arbeides for å skaffe medfinansiering fra eksterne kilder til aktuelle tiltak.

a. Etablererveiledning og entreprenørskapssatsing

Delmål	Tiltak og måltall
Flere og bedre etableringer	Gjennom Hoppid.no-kontorene yte etablerertjeneste av god kvalitet og medvirke til minst 30 nye etableringer
Helhetlig entreprenørskaps-satsing	Utvikle en plan for helhetlig entreprenørskapssatsing i barnehage, barneskole, ungdomsskole og vg.skole, og basert på denne gjennomføre årlig for eksempel: • Minst 1 bedriftsbesøk og 1 gardsbesøk per barnehage • Minst 1 partnerskapsavtale skole-bedrift per barneskole • Minst 1 elevbedrift per ungdomsskole • Minst 1 ungdomsbedrift per vg.skole • Minst 1 entreprenørskapsprosjekt per vg.skole For ungdomsskole og vg.skole: • Bred deltakelse på gründercamp lokalt og regionalt • Bred deltakelse på arena for møte mellom elever og lokalt næringsliv (Sunddal: Idefestival)

b. Styrke regionen som arbeidsmarked

1) Rekruttering

Delmål, rekruttering	Tiltak og måltall
Bruke «Sjekk Nordmøre» aktivt som rekrutteringsverktøy	• Gjennomføre Trondheimstreff 12.03.14 årlig, bygd på erfaringer fra 2013 • Skaffe minst 10 nye kvalifiserte medarbeidere til bedrifter gjennom «Sjekk Nordmøre» i regionen per år (både off. og privat) • Felles stillingsannonser (ala Rauma) til 12.mars (Trondheimstreff) • Gi ut 2 pilotutgaver i 2014 av "Utpågang" med fokus på ledige stillinger, kart som viser avstander, positive tilflyttere og SuSu som felles ABS-region, påfølgende evaluering før nye utgaver i 2015 • Etablere strategiske samarbeidsavtaler med aktuelle parter innen kunnskapsmiljøet i Trondheim
Trainee-programmet videreutvikles	Utvikle modell for finansiering Utvikle økonomiske incentiver som motiverer bedriftene til å delta Programmet ses i sammenheng med øvrig rekrutteringsarbeid

2)Bolyst

Delmål, bolyst	Tiltak og måltall
Utvikle og iverksette en samarbeidsmodell for integrering og vertskap mellom kommune, NAV, frivillighet og næringsliv for begge kommunene	Modell klar innen 01.07.14 Gjennomføre prioriterte tiltak i tråd med egen prosjektplan for bolyst-prosjektet
Tilby en tilpassa språk- og kulturopplæring	Gjennomføre prioriterte tiltak i tråd med egen prosjektplan for bolyst-prosjektet
Ta godt vare på innbyggerne våre – de som er her skal bli værende her	Gjennomføre prioriterte tiltak i tråd med egen prosjektplan for bolyst-prosjektet
Flere tilflyttere enn utflyttere	Netto befolkningsvekst på 50 personer per år

3)Kompetanse

Delmål	Tiltak og måltall
At det er godt samsvar mellom vg skoler og lokalt næringsliv	- Etablere en arena for samarbeid mellom vg.skoler og næringsliv med mandat i tråd med angitte delmål - Læringleplasser skal bli et aktivum for næringsutviklingsarbeid og vg.skoler – antall læreplasser økes
Konkurransedyktige bedrifter får tilgang til kompetente medarbeidere	Tilby tiltaksmidler til lokale bedrifter. Midlene skal nyttes til å delfinansiere kompetanseutviklingstiltak som styrker bedriftenes konkurransekraft
Tilbud om desentralisert høyskoletilbud	Videreutvikle studiesentra / voksenopplæringa i begge kommunene

c. Bedriftsrettede tiltak

Delmål	Tiltak og måltall
Skape nye arbeidsplasser gjennom eksisterende bedrifter	Medvirke til å skape minst 20 flere arbeidsplasser gjennom eksisterende bedrifter per år Dvs minst 80 flere arbeidsplasser ila 4 år / innen 2018 Ha en aktiv og løpende dialog med lokalt næringsliv, herunder gjennomføre minst 20 «Næringsprater» per år og etablere en felles informasjons- og kommunikasjonsplattform mellom Programmet og bedriftene i regionen innen utgangen av 2014 Tilby tiltaksmidler som stimulerer til vekst i eksisterende bedrifter, til å delfinansiere tiltak i bedrifter som gir sysselsettingseffekt og / eller inngår i en klar vekststrategi. Lokale banker som fortrinn i næringsutviklingsarbeidet

Mer eksterne virkemiddelpenger til gode prosjekt som fremmer vekst i lokale bedrifter	Mobilisere minst 10 gode bedriftsprosjekter og 2 gode samarbeids-/nettverksprosjekt inn mot aktuelle ordninger <i>Eksempel: In2offshore, «Den gode maten», skogbruksnettverk</i>
Kommunens tjenester et fortrinn i utviklingen av det lokale næringslivet	Gjennomføre et felles prosjekt basert på Innovasjon Norges omstillingsverktøy for «Næringsvennlig kommune». Oppstart innen utgangen av 2014

d. Møteplasser

Delmål	Tiltak og måltall
Skape synergier gjennom at bedrifter møtes	Gjennomføre 2 årlige bedriftsbesøk og nettverksmøter for lokalt næringsliv med tre-delt agenda: a) Bedriftspresentasjon, b) Status SuSu-Programmet og c) Dialog / nettverksbygging <i>(Oppstart hos Talgø i Todalen i mai 2014, i tråd med invitasjonen som gikk ut etter drøftingsmøtet 06.11.13 der lokalt næringsliv uttalte et klart ja til SuSu-samarbeidet).</i>
Kultur for vekst og utvikling og framsnakking av hverandre	Nettverk, møteplasser og medieplan
Velfungerende næringsorganisasjoner	Etablere næringsforening i Surnadal etter råd og inspirasjon fra Sunndal Næringsforening, eller en felles næringsforening
Samarbeid om og deltakelse i fellestiltak på bortebane	Trondheimstreff, torgdag i Kristiansund mm
Nettverk til bedrifter i andre regioner	Etablere strategiske samarbeidsavtaler med aktuelle næringsorganisasjoner Molde- og Kristiansundsregionen

e. Områder for videre utredning

Her legges pkt 4.c i samarbeidsavtalen til grunn:

«For de hovedområder for videre utredning som skal inngå i Utviklingsprogrammet skal legges til grunn at Surnadal og Sunndals nabokommuner Halså, Rindal, Tingvoll og Nesset skal inviteres til å delta. Basert på forslagene i Mulighetsstudien (kap 3.1, 3.2, 3.4 og 3.5) gjelder dette følgende 4 hovedområder:

- Utarbeidelse av en overordnet regional næringsplan
- Etablering av et felles regionalt kapitalfond
- Etablering av et felles regionalt utviklingsselskap
- Avklaring og evt etablering av samarbeid med Partenes nabokommuner

Utredninger innen nevnte områder skal framlegges for Partene innen utgangen av 2015.»

4. Budsjett

Budsjettet er basert på samarbeidsavtalens pkt 5.Ressurser, og justert i henhold til innspill fra administrasjonen i Møre og Romsdal fylkeskommunes regional og næringsavdeling.

Forarbeidet høsten 2013, inkl utarbeidelse av dette utviklingsprogrammet, beregnet til kr 600.000, er fullfinansiert med tilskudd fra Møre og Romsdal fylkeskommune på kr 300.000 og kr 150.000 fra hver av kommunene.

Det er i budsjettet tatt hensyn til at flere av tiltakene som inngår i SuSu-Programmet som er omtalt i kap 3.Innsatsområder, allerede er finansiert gjennom tilsagn om tilskudd fra Møre og Romsdal fylkeskommune (M&R fk), Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og Sunndal og Surnadal kommuner (jfr opplysninger i merknadsfeltet i budsjettoppstillingen).

Revidert budsjett - forslag 25.03.14 - godkjent av AU 09.04.14					
Ref tilsagn fra M&R fk nr 2014 - 0012					
KOSTNADER			FINANSIERING		
Kostnader innsatsområder:		SUM	Fordelt på innsatsområde og aktør:		
Post	Merknad / grunnlag	NOK per år 2014 – 17	Møre og Romsdal fylkeskommune	Lokalt næringsliv (egeninnsats og penger)	Sunndal og Surnadal kommuner - fordelt 50/50
a.Etablererveiledning og entreprenørskaps-satsing	Kostnader inngår gjeldende bevilgningsrammer i kommunene, inkl ressurser via Hoppid.no fra M&R fk, og søkes ikke finansiert via SuSu-Programmet	-	-	-	-
b.Styrke regionen som arbeidsmarked					
1.Rekruttering	Tiltak som har fått tilsagn om tilskudd fra kommunene og M&R fk (Trainee-prosjektet), søkes ikke finansiert via SuSu-Programmet	400 000	200 000	100 000	100 000
2.Bolyst	Tiltak som har fått tilsagn om tilskudd fra kommunene og KRD (Bolyst-prosjektet), søkes ikke finansiert via SuSu-Programmet	-	-	-	-
3.Kompetanse	Tiltaksmidler kompetanseutviklingstiltak	350 000	150 000	100 000	100 000
c.Bedriftsrettede tiltak	Tiltaksmidler bedriftsrettede tiltak	4 400 000	-	2 200 000	2 200 000
d.Møteplasser	Tiltaksmidler møteplasser	350 000	150 000	100 000	100 000
SUM tiltaksmidler		5 500 000	500 000	2 500 000	2 500 000
Kostnader programledelse og -drift:					
Programledelse	Programledelse, -koordinering og utredningsoppgaver	420 000			
	Omfang: 600t per år a kr 700				
Ledelse delprosjekter	Ledelse delprosjekter uten egne finansieringstilsagn	350 000			
	Omfang: 500t per år a kr 700				
Andre kostnader	Inkl møtekostnader Programstyre og AU – samt andre driftskostnader	230 000			
SUM ledelse og drift		1 000 000	500 000		500 000
SUM per år		6 500 000	1 000 000	2 500 000	3 000 000

5. Organisering

a. Roller og ansvar

Eiere

Sunndal og Surnadal kommune eier i fellesskap Utviklingsprogrammet.

Programstyre

Programmet skal ledes av et bredt sammensatt styre der det også er med representanter fra næringslivet i begge kommunene. Programstyrets sammensetning per desember 2013 er som følger:

Medlemmer av programstyret

Ståle Refstie (leder)
Mons Otnes (nestleder)
Lise Bjerknesli
Per Atle Hansen
Svein Erik Nilsen
Ida Elisabeth Dønheim
Torstein Ottem
Tine Grytnes Laskerud

Representant for / oppnevnt av

Sunndal kommune
Surnadal kommune
Surnadal kommune
Sunndal kommune
Næringslivet i Surnadal
Næringslivet i Surnadal
Næringslivet i Sunndal
Næringslivet i Sunndal

Observatører

Knut Haugen
Per Ove Dahl
Eivind Ryste

Representant for / oppnevnt av

Surnadal kommune, rådmannen
Sunndal kommune, rådmannen
Møre og Romsdal fylkeskommune

Mandat

Programstyret skal lede programarbeidet innen rammene av den godkjente samarbeidsavtalen og godkjente planer for utviklingsprogrammet. Programstyret plikter å utarbeide årlige handlingsplaner og rapporter som skal framlegges for Partene.

Programstyret disponerer de ressursene som inngår i programmet, og forestår nærmere prioritering og disponering av disse.

Programadministrasjon

Programadministrasjonen består av to utførende parter: Plan- og utviklingsavdelinga i Surnadal kommune under ledelse av kommunalsjef Karin Halle og Sunndal Næringsselskap (SUNS) under ledelse av daglig leder Per Helge Malvik. Leder for programadministrasjonen er Karin Helen Halle, mens det økonomiske ansvaret for programarbeidet ligger hos Per Helge Malvik

Administrativ ressursdisponering og –prioritering innen de rammene som utviklingsprogrammet blir stilt til rådighet tilligger lederne for de to nevnte utførende parter.

Arbeidsutvalg

Det er opprettet et eget arbeidsutvalg (AU), som består av leder og nestleder i programstyret og programleder/prosjektleder og økonomiansvarlig:

Ståle Refstie
Mons Otnes
Karin Helen Halle
Per Helge Malvik

leder programstyret
nestleder programstyret
programleder
økonomiansvarlig

Rådsorgan

Det vil bli arbeidet for å etablere et rådsorgan sammensatt av sentrale næringslivsaktører i regionen som skal gi innspill til SuSu-Programmet / Programstyret og kunne fungere som et rådsorgan når det gjelder sentrale utviklingstema for regionen, både av næringsmessig og samfunnsmessig karakter.

6. Resultatmåling og rapportering

I begynnelsen av hvert program-år skal programstyret utarbeide en rapport som skal framlegges for kommunestyrene i begge kommunene, samt Møre og Romsdal fylkeskommune. I rapporten skal inngå følgende **måleparametre** (Jfr hovedmål angitt i kap 2) og **måleindikatorer**:

Måleparameter HOVEDMÅL	Beskrivelse	Kilde
1. Folketall	Antall personer bosatt i Sunndal, Surnadal og nabokommuner	SSB
2. Sysselsetting	Antall sysselsatte personer med arbeidssted Sunndal og Surnadal totalt og fordelt på næringer Antall arbeidsledige	SSB og NAV
3. Vekst i næringslivet i regionen	Antall ansatte, omsetning og resultat i de største bedriftene Sunndal og Surnadal Antall nyetableringer med tilhørende antall arbeidsplasser	Tall fra Br.sund+ egen kartlegging
4. Samordne næringsutviklingsarbeidet	Grad av samordning eksisterende virkemidler Grad av utnyttelse samlet kompetanse Antall felles prosjekter Status for angitte utredningsoppgaver, jfr. innsatsområde 3.e	Egen kartlegging
5. Utvikling ABS-regionen	Inn-/utpendling til/fra Sunndal, Surnadal og nabokommunene Trafikktall Kvenna - Rykkjem	SSB M&R fk

Måleindikatorer	Beskrivelse	Kilde
A) Innsatsområdene 3.a Etablererveiledning og entreprenørskap 3.b Styrke regionen som arbeidsmarked 3.c Bedriftsrettede tiltak 3.d Møteplasser	Status for angitte tiltak og tilhørende måltall innarbeides i årlig programrapport	Egen kartlegging
b) Generelle Næringsutvikling Attraktivitet	Bruke Nærings NM og KommuneNM - Barometeret utviklet av Telemarksforskning	Telemarksforskning / NHO

Vedlegg

1. Strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal kommuner
2. Notat: Sunndal-Surnadal – felles utfordringar (jfr kap 1)
3. Møtereferat fra drøftingsmøte med lokalt næringsliv 06.11.13

På nett:

Møreforskning rapport nr 32/2012: Utviklingstrekk på Indre Nordmøre, www.moreforsk.no

Sunndal kommune: Gjeldende kommuneplan og næringsplan. www.sunndal.kommune.no

Surnadal kommune: Gjeldende kommuneplan og næringsplan. www.surnadal.kommune.no

NOTAT

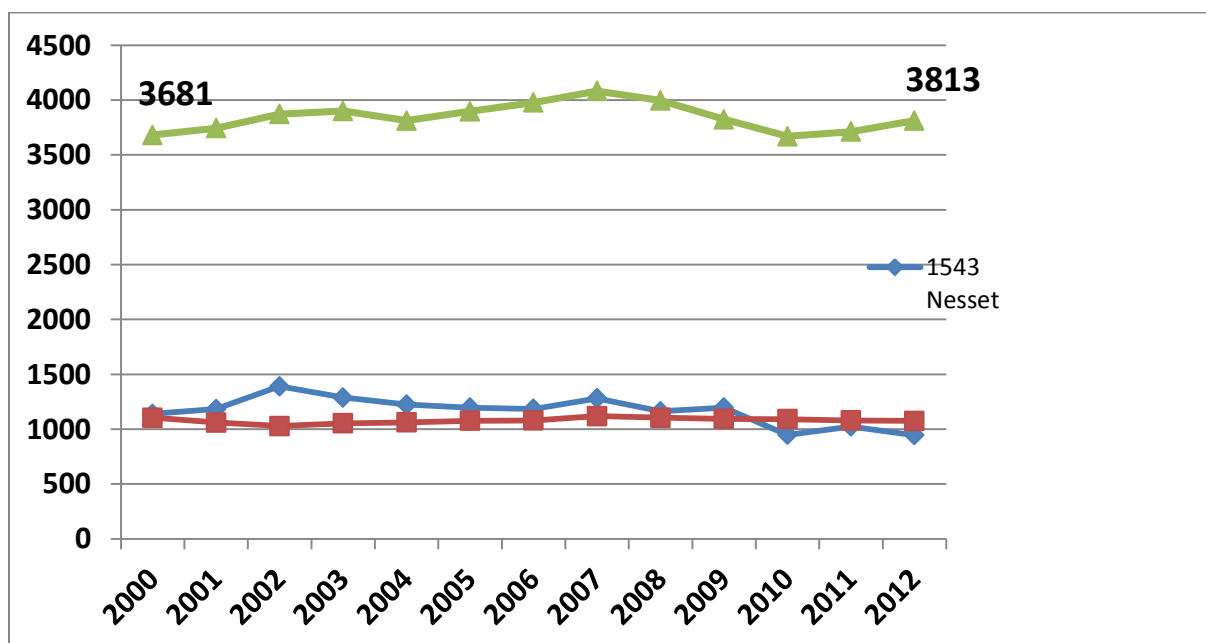
Sunndal-Surnadal – felles utfordringar

Møreforsking sin rapport «Utviklingstrekk på Indre Nordmøre» (oktober 2012) bygger på offentlig statistikk og intervju med sentrale næringslivsleiarar i regionen:

I rapporten blir det peika på at kommunane har felles utfordringar når det gjeld rekruttering, befolknings- og sysselsettingsutvikling. Men det blir også framheva at «Det ligg eit potensiale i det som blir omtala som ein kultur for å støtte opp og fremje utviklinga i regionen. Viljen til nyskaping og etablering blir opplevd som reell og dette har også gitt utslag i konkrete og levedyktige etableringar».

Sysselsetting

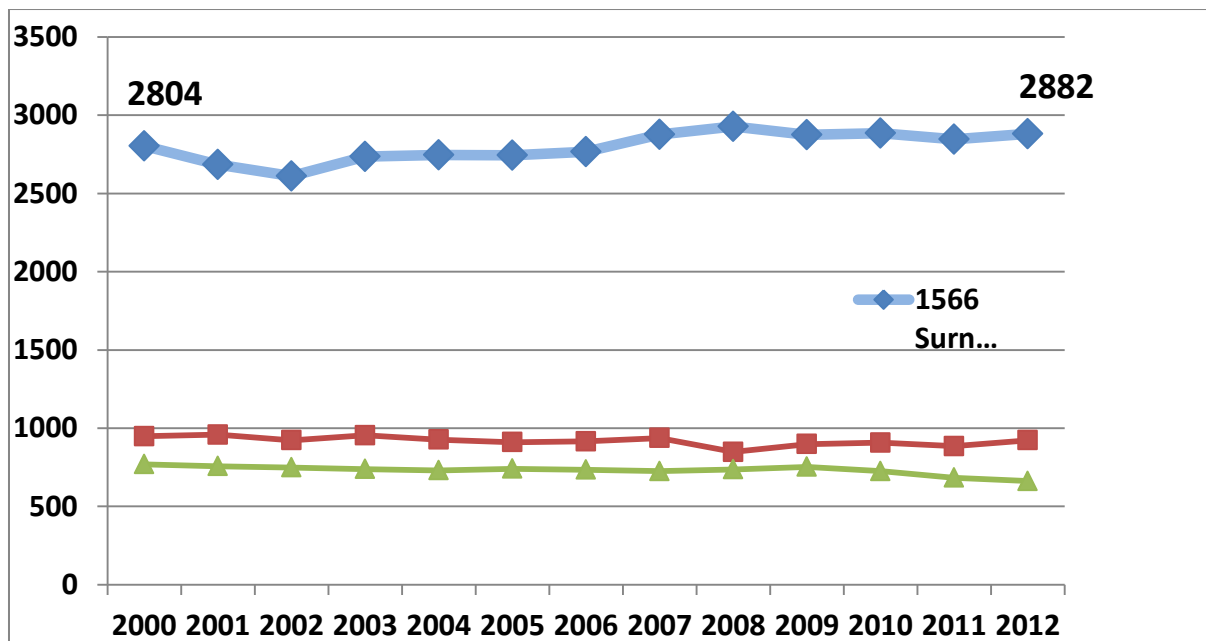
Arbeidsmarknader av ein viss storleik og bredde er avgjerande for å få til vekst og utvikling. Arbeidsmarknaden sin storleik blir direkte påverka av kommunikasjonsmulegheitene. Talet på arbeidsplassar som skal til for å halde oppe denne storleiken og bredda kallar vi for kritisk masse. Både Sunndal og Surnadal ligg rundt kritisk masse, og er derfor avhengige av å oppretthalde og helst auke talet på arbeidsplassar innafor sine arbeidsmarknader.

Sysselsettingsutvikling Sunndal 2000-12

(Personar med arbeidsstad Sunndal, Nesset (blått) og Tingvoll (rødt) per 4.kvartal)

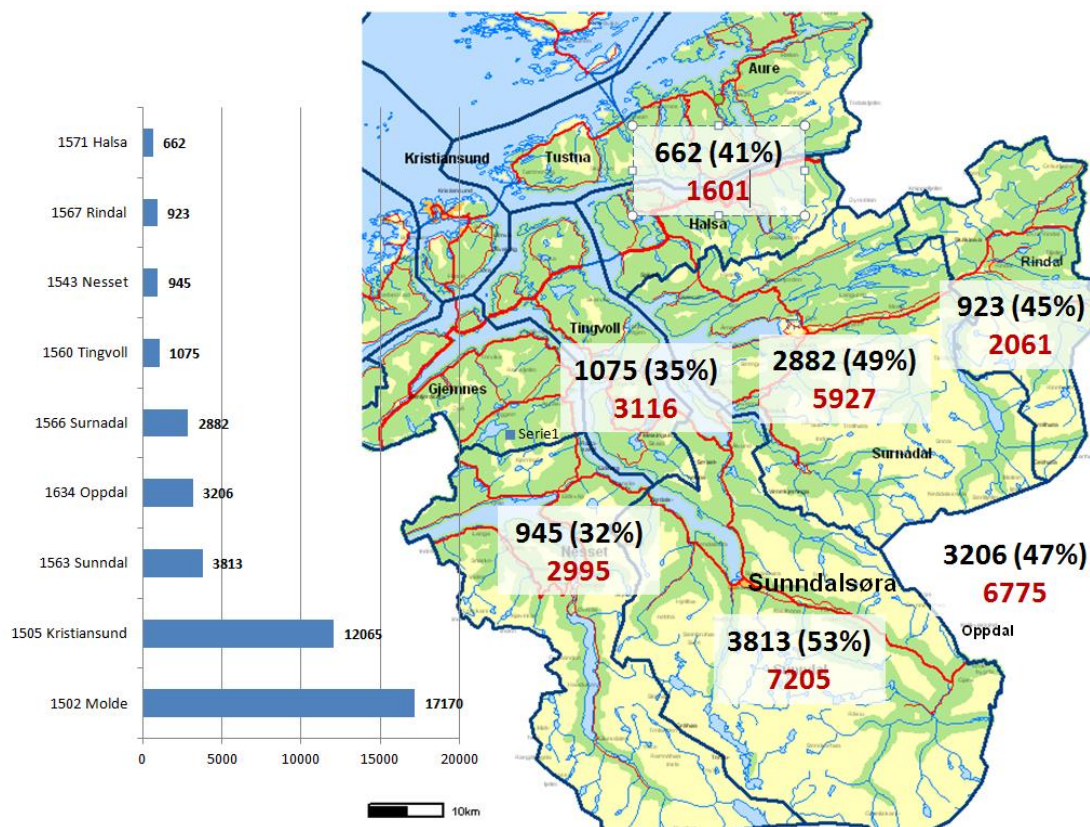
Gjennom utbygginga ved Hydro Aluminium opplevde Sunndals-samfunnet ein vekst i sysselsettinga. Etter den gjekk sysselsettinga nedover att, men dei siste åra viser ny vekst. Sunndal kommune er den einaste kommunen på indre Nordmøre som har overskot på arbeidsplassar.

Syssetlingsutvikling Surnadal 2000-12

(Personer med arbeidssted Surnadal, Rindal (rødt) og Halså (grønt) per 4.kvartal)

Surnadal kommune dei siste ti åra opplevd ein vekst i talet på syssette, men dette har stabilisert seg dei siste åra.

Tal på sysselsette og folketal i kommunane per 4.kv. 2012 (inkl. innpendlarar – folketall per 1.jan 2013). Som vi ser er Nesset og Tingvoll dei kommunane i regionen med størst underskot på arbeidsplassar. Halså og Rindal kommunar kjem litt betre ut, men også her er utpendlinga ganske stor.

Flyttemotiv

Motiva for flytting og val av bu- og arbeidsstad kan vere mange, og knyter seg ofte til ulike livsfasar. I NIBRs bu- og flyttemotivundersøking frå 2008 er det familietilknytning som blir oppgjeve til å vere den viktigaste årsaka til bustadsvalet, mens arbeid er mindre viktig som flytteårsak enn det har vore tidlegare. Det skuldast i større grad at ein tar arbeid som gjeve. Men tilgang til ein meningsfull arbeidsplass må til for at valet om flytting blir teke. Som vi vil sjå frå tala om rekruttering nedanfor blir kulla som veks opp mindre, og vi blir da i mykje større grad avhengig av å rekruttere frå grupper utan familietilknytning til staden.

Det vil vere ei spesiell utfordring å skape og ivareta eit attraktivt fagmiljø for kompetent arbeidskraft. Flyttinga er størst blant folk i arbeidsdyktig alder mellom 20 og 40 år, og flyttemobiliteten er gjennomgåande større blant arbeidstakarar som har høgare utdanning.

Over tid vil tilgangen på arbeidsplassar styre kva for regionar som har befolkningsvekst og kva for nokre som ikkje har det. Andre tilhøve har også mykje å seie for folks busettingsval, så som familietilknytning, god tilgang på kultur- og opplevingstilbod, tenestetilbod og bustadtilbod, fritidsinteresser, naturopplevingar og kva som blir opplevd som ”det gode liv”.

Gode regionale sentra er viktig for at ein regional arbeidsmarknad skal oppnå kritisk masse med omsyn til arbeidsplassar, og med det gi grobott for vekst. Både Sunndal og Surnadal er kommunar som har ein arbeidsmarknad rundt kritisk masse. Attraktive regionale sentra bidreg til å gjere regionale bu- og arbeidsmarknader meir robuste. Med attraktivitet meiner vi ofte evna til å tiltrekke seg busetting, utover det som skuldast vekst i arbeidsplassar.

Offentlege arbeidsplassar bidreg til robuste arbeidsmarknader, og det vil vere avgjerande for både Sunndal og Surnadal kommunar at dei greier å halde på sine roller som regionale sentra.

Utdanningsnivå

I 2012 hadde 28,8 prosent av befolkninga på 16 år og over fullført utdanning på universitets- og høgskulenivå. Framskrivingar av SSB (Bjørnstad mfl. 2010) viser at over 40% av arbeidsstyrken vil ha ein grad frå universitet eller høgskule i 2030. I 2012 var det i Sunndal 20,2% som har høgare utdanning, mens Surnadal kommune ligg litt under med 18,4%. Når det gjeld ungdomen sine utdanningsval kan vi rekne med at dei i store trekk følgjer landssnittet. Store delar av årskulla vil derfor flytte på seg for å få tilgang til den utdanninga dei ønsker. På den måten tileignar dei seg verdifull kompetanse og erfaring. Men som vi kjenner til kan det vere mange gode grunnar til at desse ungdomane vel andre vegar i livet enn å flytte heim att etter endt utdanning.

Rekruttering

Sunndal og Surnadal var dei kommunane i fylket med størst fødselsunderskot i 2012. Årskulla som veks opp i kommunen er den viktigaste gruppa å rekruttere frå. Når desse gruppene i dei seinare åra har gått sterkt ned, vil vi bli meir og meir avhengig av å rekruttere frå andre grupper. Den store utfordringa ligg i at dette også gjeld dei fleste andre kommunar i landet. Viss vi går utover landet sine grenser vil vi også finne ut at dette er eller vil kome til å bli situasjonen i dei fleste land som Norge i dag rekrutterer arbeidskraft frå. Eit sentralt spørsmål blir da kor vi i framtida skal hente arbeidskrafta frå. Ei anna utfordring er at alderssamansettinga blir skeiv, og i åra framover kan vi forvente at ein større del av arbeidstakarane vil bli etterspurt som arbeidskraft for å betene ein aukande del av befolkninga som er pleietrengande

Tabellane nedanfor viser kor store dei er dei gruppene som ligg rundt pensjonslader, og vidare kor store årskull vi har å rekruttere frå. For dei enkelte tidsperiodane har vi berekna gjennomsnittlege årskull, og arbeidskraftreservar om vi berre skulle tenke rekruttering frå eigne kull.

Sunndal	64-åringar	Rekrutteringskull	arbeidskraftreserve
2004-2013	78	97 (f. 1984-1993)	+19
2014-2023	98	96 (f. 1994-2003)	-2
2024-2033	107	73 (f. 2004-2013)	-34

Tabellen viser at mens Sunndal dei siste ti åra har hatt kull som i snitt er 19 fleire enn dei som går ut av yrkesaktiv alder, vil dette snu seg til -34 personar i tidsperioden 2024-2033. Samanlikna med i dag vil det samla vere ein differanse på 53 personar. I dei kommande ti åra vil kulla ein skal rekruttere frå vere i underkant så store som dei som går ut.

Surnadal	64-åringar	Rekrutteringskull	arbeidskraftreserve
2004-2013	73	83 (f. 1984-1993)	+10
2014-2023	82	85 (f. 1994-2003)	+3
2024-2033	87	59 (f. 2004-2013)	-28

Tabellen viser at mens Surnadal dei siste ti åra har hatt kull som i snitt er 10 fleire enn dei som går ut av yrkesaktiv alder, vil dette snu seg til -28 personar i tidsperioden 2024-2033. Samanlikna med i dag vil det samla vere ein differanse på 38 personar. I dei kommande ti åra vil kulla ein skal rekruttere frå vere litt større enn dei som går ut.

Felles for kommunane er at sjølv om dei kunne rekruttere heile årskull i åra framover, vil det inn på 2020 talet bli langt frå nok til å sikre tilstrekkeleg arbeidskraft, dersom vi føreset at vi greier å halde oppe talet på arbeidsplassar. At båe kommunane vil ha behov for mange fleire innafor pleie- og omsorgsyrkene har vi ikkje teke omsyn til.

Pendling

Avstand til arbeidsplass og skular er viktig for oss når vi vel kor vi vil bu. Tidsbruk til pendling går utover både tid til fritid og tid til arbeid. For barnefamilier kan kort reiseavstand til jobb vere avgjerande om kvardagen går opp. ”Avstandsfølsomheta” for pendling styrer kor langt folk er villige til å busette seg frå arbeidsstaden. Den store utfordringa på indre strøk er kommunikasjonane. Avstandane er jamt over for store til at vi skal få den store pendlinga.

Arb.stad/ Bustad	Sunndal	Surnadal	Neset	Tingvoll	Rindal	Halsa
Sunndal	-	25	24	18	0	0
Surnadal	114	-	0	6	113	45
Neset	185	3	-	4	3	1
Tingvoll	108	13	0	-	0	13
Rindal	13	150	0	1	-	3
Halsa	9	83	0	9	1	-

Vi ser av tabellen at det med enkelte unntak ikkje er så stor utveksling av arbeidskraft i regionen. Unntaka er innpendlinga til Sunndal frå Neset, Tingvoll og Surnadal, og innpendlinga til Surnadal frå Rindal og Halsa. Kva kvar enkelt av oss meiner er akseptabel pendlaravstand avheng av transportmulegheiter og kostnader opp mot gevinsten ved arbeidet, både i form av lønn og andre godar. At det er mange fleire industriarbeidsplassar i Sunndal enn i Surnadal, og at gjennomsnittleg bruttoinntekt for menn er om lag kr 50 000 høgare i Sunndal enn i Surnadal, forklarar truleg ein del av at det er mange færre som pendlar mellom Sunndal og Surnadal enn omvendt. Ein større bredde i arbeidsmarknaden i Surnadal enn i Rindal gir seg utslag i at fleire pendlar inn til Surnadal frå Rindal enn omvendt. I analyser av samferdselsprosjekt er det vanleg å legge til grunn at 45 minutt pendling kvar veg til jobb er yttergrensa for kva som pendlarar meiner er akseptabel reisetid. Undersøkingar viser at regionar som har tilgang på 4000 arbeidsplassar innafor ein reiseavstand på 45 minutt er dei som jamt over kan vise til vekst.

Sunndal og Surnadal ligg kommunikasjonsmessig slik til at dei fleste opplever avstanden for lang til pendling.

Innvandrarbefolkning

Innvandrarbefolkninga i 2013 var for Sunndal sin del på 523 personar, mens det var 213 innvandrarar i Surnadal kommune. Sunndal kommune har busett flyktningar i fleire år, og resultatet har blitt at dei har mange fleire innvandrarar her enn i Surnadal kommune, som først tok til med busetting i august 2013. Innvandrarane blir ei viktig gruppe for å sikre nok arbeidskraft i åra som kjem.

Innvandrarar med høgare utdanning er, i noko større grad enn norskfødde, busett utanfor sentrale stork. Dei kan representere ein viktig kompetanseressurs for mindre stader som har

utfordringar med å rekruttere til kompetansearbeidsplassar. Innvandrarak flytter meir enn andre, og desse flyttingane skjer i større grad mot sentrale strok. Mange av dei som blir busett på Nord-Vestlandet flytter seinare til meir sentrale strok. Mens innvandrarak har eit anna busettingsmønster enn nordmenn i ”første runde” etter at dei er innvandra til Norge, så endrar dette mønsteret seg merkbar i neste runde, og innvandrarak sin mobilitet blir over tid meir lik øvrige nordmenns, både geografisk og næringsmessig.

For Sunndal og Surnadal blir det viktig å legge til rette for at innvandrarak skal finne seg til rette i lokalsamfunnet på same måte som andre innbyggarak. Opplæring i norsk vil her vere sentralt. Til grunn for alt arbeid med innvandrarak må vere at det er viktig å ta vare på dei som alt er her.

Sunndal – Surnadal 22.nov 2013 / Programadministrasjonen v Råg Ran

Strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal kommune og Sunndal kommune

1. Bakgrunn

I perioden 2006 – 2010 var det god dialog mellom kommunene og utviklingsselskapene i Sunndal og Surnadal om generelle næringsutviklingsspørsmål, og spesielt om disponeringen av de såkalte «KOMP-midlene».

Under et felles formannskapsmøte for Sunndal og Surnadal i april 2011 var det enighet om å arbeide videre for et økt samarbeid om næringsutvikling mellom de to kommunene.

Sunndal Næringsselskap AS (SUNS) og Profero AS inngikk i juni 2012 en ettårig samarbeidsavtale som skulle lede fram til en mulighetsstudie for et videre og nærmere samarbeid, med forslag til konkrete samarbeidsløsninger og tiltak. De to kommunene støttet dette samarbeidsprosjektet økonomisk.

I et nytt felles formannskapsmøte 14.januar 2013 med næringsutvikling som hovedtema var det bred enighet om at et videre samarbeid om næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal var ønskelig.

En styringsgruppe bestående av styrene i SUNS og Profero la fram «Mulighetsstudie – Samarbeid om næringsutvikling Sunndal-Surnadal» 16.januar 2013 (Mulighetsstudien), med slik konklusjon:

Styringsgruppa går inn for å etablere en strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal kommuner basert på den framlagte Mulighetsstudien. Avtaleparter skal være de to kommunene, og utførende parter skal være henholdsvis Sunndal Næringsselskap og Surnadal kommunes nærings-og utviklingsavdeling. Det forutsettes at de to kommunene legger nødvendige ressurser inn i samarbeidet.

Denne avtalen bygger på Mulighetsstudien, og de prosesser som har ledet fram til denne.

2. Avtaleparter

Avtaleparter er: Sunndal kommune og Surnadal kommune, heretter i fellesskap kalt Partene.

3. Utførende parter

Følgende utførende parter skal stå for gjennomføring av de oppgavene som er nedfelt i avtalen:

På vegne av Surnadal kommune: Surnadal kommunes plans- og utviklingsavdeling

På vegne av Sunndal kommune: Sunndal Næringsselskap (SUNS)

De to utførende partene skal framstå og markedsføres som en samlet utførerenhet og etablere et felles (prosjekt-)navn for samarbeidet.

4. Samarbeidsområder

4.a Felles utviklingsprogram

Innen utgangen av 2013 skal det – i samråd med Møre og Romsdal fylkeskommune – utarbeides et felles utviklingsprogram for næringsutvikling for Sunndal og Surnadal. Programmet skal angi bakgrunn, mål, strategier og tiltak for gjennomføring i en 4-årig programperiode fom 2014 tom 2017. Videre skal programmet angi opplegg for resultatmåling og evaluering av programarbeidet.

Utviklingsprogrammet skal framlegges for Partene til godkjenning før oppstart av tilrådte tiltak. Programmet skal bygge på kunnskapsgrunnlaget i Møreforskning sin rapport «Utviklingstrekk på Indre Nordmøre» okt. 2012, gjeldende kommune- og næringsplaner for Sunndal og Surnadal, og innholdet i Mulighetsstudien.

4.b Hovedområder for tiltak

Basert på forslagene i Mulighetsstudien (kap 3.3) skal følgende 5 hovedområder for gjennomføring av tiltak inngå i Utviklingsprogrammet :

- Etablererveiledning og entreprenørskapssatsing
- Rekruttering
- Bedriftsrettede tiltak
- Kompetansetiltak
- Møteplasser

Tiltak innen nevnte områder skal gjennomføres i hele programperioden 2014 – 2017, og skal kunne organiseres som egen delprosjekter.

4.c Hovedområder for videre utredning

For de hovedområder for videre utredning som skal inngå i Utviklingsprogrammet skal legges til grunn at Surnadal og Sunndals nabokommuner Halså, Rindal, Tingvoll og Nesset skal inviteres til å delta. Basert på forslagene i Mulighetsstudien (kap 3.1, 3.2, 3.4 og 3.5) gjelder dette følgende 4 hovedområder:

- Utarbeidelse av en overordnet regional næringsplan
- Etablering av et felles regionalt kapitalfond
- Etablering av et felles regionalt utviklingsselskap
- Avklaring og evt etablering av samarbeid med Partenes nabokommuner

Utredninger innen nevnte områder skal framlegges for Partene innen utgangen av 2015.

5. Ressurser

Forpliktende vedtak om ressurser til finansiering av Utviklingsprogrammet skal fattes i 2 trinn:

- 1) Før oppstart av utarbeidelsen av Utviklingsprogrammet (mai/juni 2013)
- 2) Før oppstart av gjennomføringen av tiltakene i Utviklingsprogrammet (desember 2013)

Ad 1): Beregnede ressurser på inntil kr 300.000 til å gjennomføre utarbeidelsen av Utviklingsprogrammet i tråd med avtalens pkt 4a finansieres ved like store bidrag på inntil kr 150.000 fra hver av kommunene.

Ad 2): Begge kommunene har som intensjon å legge følgende ressurser inn i gjennomføringen av tiltak i tråd med avtalens pkt 4 b og c for årene fom 2014 tom 2017:

- Tiltaksmidler: Kr 1 mill NOK per år per kommune
- Programledelse / ressurser til utførelse: tilsvarende kr 0,5 mill NOK per år per kommune

Utviklingsprogrammet, ferdigstilt innen utgangen av 2013, skal danne grunnlag for søknad til Møre og Romsdal fylkeskommune om et årlig tilskudd til gjennomføring av planlagte tiltak i programperioden 2014 – 2017. Begge kommunene vil gi dette prosjektet prioritet i forhold til andre aktuelle utviklingsprosjekter i samme periode.

Det skal i tillegg arbeides for å skaffe medfinansiering av tiltakene i Utviklingsprogrammet og aktuelle delprosjekter fra andre offentlige og privat kilder.

Endelig vedtak om finansiering av tiltakene i Utviklingsprogrammet fra 2014 skal gjøres i forbindelse med kommunenes behandling og evt godkjenning av programmet innen utgangen av 2013.

6. Organisering

6.1 Eiere

Sunnadal kommune og Surnadal kommune er i fellesskap eiere av Utviklingsprogrammet. Det er viktig at programmet blir godt forankret innad i kommunene og i lokalt næringsliv i begge kommuner.

6.2 Programstyre

Utviklingsprogrammet skal ledes av et bredt sammensatt programstyre, med balansert representasjon fra de to kommunene, og slik sammen setning:

- 2 representanter oppnevnt av Surnadal kommune
- 2 representanter oppnevnt av Næringslivet i Surnadal
- 2 representanter oppnevnt av Sunndal kommune
- 2 representanter oppnevnt av Næringslivet i Sunndal

Observatører:

- Rådmannen i begge kommunene, 1 representant for Møre og Romsdal fylkeskommune og 1 representant for Innovasjon Norge.

Programstyret konstituerer seg selv.

Programstyret skal lede programarbeidet innen rammene av denne avtalen og godkjente planer. Programstyret plikter å utarbeide årlige handlingsplaner og rapporter som skal framlegges for Partene.

Programstyret disponerer de ressursene som inngår i programmet, og forestår nærmere prioritering og disponering av disse.

6.3 Programledelse

De to utførende partene skal hver avgi en stillingsressurs tilsvarende minimum 50% stilling til å stå for administrativ og operativ ledelse av Utviklingsprogrammet.

7. Avtalelengde og evaluering

Denne avtalen gjelder fra tidspunkt for signering i 2013 tom. 2017. Dersom Partene ikke finner grunnlag for å gå videre med gjennomføringen av tiltakene i Utviklingsprogrammet fra 2014, jfr avtalens pkt 5 (trinn 2), opphører avtalens bestemmelser om dette fra samme tidspunkt som slik vedtak blir fattet.

Det skal foretas en evaluering av denne avtalen i løpet av 2.halvår 2015. Evalueringen skal kun omfatte avtalens samarbeidsområder, jfr avtalens pkt 4.

De to kommunene forplikter seg til å gjennomføre 1 felles formannskapsmøte per år i programperioden som har næringsutvikling og denne avtalen som tema.

Surnadal / Sunndal, 18.okt 2013

Surnadal kommune
Mons Otnes, ordfører

Sunndal kommune
Ståle Refstie, ordfører

Møtereferat fra drøftingsmøte

"Sunndal og Surnadal samler krefter om næringsutvikling"

Det ble gjennomført et veldig bra møte på Thon Hotel Vårsøg i Surnadal den 6. nov. I alt 49 personer – blant disse representanter for de toneangivende bedriftene i begge kommuner – deltok da vi stilte spørsmålet: Hva ønsker lokalt næringsliv å få ut av næringsutviklingssamarbeidet? Det fikk vi klare tilbakemeldinger på, der det første var et rungende JA fra næringslivet i begge kommuner til næringsutviklingssamarbeidet. I tillegg kom det mange gode og konstruktive innspill til innholdet i samarbeidet.

Program:

- Velkommen, og til bords v/ ordfører Mons Otnes
- 2-retters middag
- Innledning v/ ordfører Ståle Refstie
  - Viktig med gode møteplasser
    - Felles formannskapsmøter
    - Politiske fora sådde frøet om regionalt samarbeid
    - Summerer opp bakteppet for samarbeidet
- Karin Halle, prosjektleder og utfordrer forsamlingen til å komme med innspill
- Per Helge Malvik går gjennom prosjektet (vedlagt kompendium)
- Anne Lise Wullum, går gjennom Trainee-ordningen fram til nå og planene videre + "Sjekk Nordmøre"
- Ola Ulvund
  - Finn gode møteplasser – nye møteplasser, det har en verdi bare å møtes. Kan da f.eks. lære om andre kulturer i forbindelse med salg av hverandre.
  - In2offshore – nettverket gir en tyngde/størrelse som er nødvendig. 17 bedrifter er med pr i dag
    - Samarbeid/størrelse/»kjøttvekt» er avgjørende for å komme i inngrep i dette markedet
    - Prosjektet må være representert på Vestbase, holder ikke verken med Surnadal eller Sunndal
  - Fokus på salg og markedsføring, ikke koordinering
  - Videreføre de gode tiltaka/møteplassene og idéene fra "Sunndal 2013" for styrket innovasjonsevne
    - For å styrke regionens arbeidsmarked må det gjøres tiltak for bedre å kunne rekruttere fagkompetanse. "Sjekk Nordmøre" er en god begynnelse, bør videreføres.
    - Etablering av gode finansieringsordninger
    - Vi må tørre å prioritere, skeptisk til at samferdsel skal inn i prosjektet.
- Terje Talgø
  - Innleder om tradisjonene/ "arven" som Talgø-familien ivaretar
  - De ansatte er den største verdien – leter etter dyktige/rette folk hver dag
  - Rekruttering er viktig! I dag rekrutteres det først og fremst fra Surnadal
  - Ønsker større vyer og visjoner enn vi har nå. Slå sammen kommunene med en gang, ikke bruk 4 år til å samarbeide først, det er bortkastet tid.
  - Redd for at et prosjekt blir bare visjoner, presentasjoner og papir, og at ikke noe operative tiltak blir gjennomført.
- Torstein Ottem
  - Presenterer Sunndal Næringsforening
  - 75 medlemsbedrifter
  - Administreres av SUNS
  - Er høringsinstans i kommunale/offentlige saker
  - Presentasjon av styret og de ulike møteplassene
- Både Ola og Torstein trekker fram Idefestivalen i Sunndal som viktig arena for samarbeid skole og næringsliv

Ordet fritt:

Ola Ulvund:

Rekruttering er pri 1. Bedriftsretta tiltak har ingen verdi hvis vi ikke har de rette til å gjennomføre dem.

Terje Talgø:

Ønsker et register som registrerer Sunndalinger og Surnadalinge som studerer/jobber utenfor kommunens grenser. Trenger også å få oversikt over den kunnskapen som er i bygdene. Kanskje finnes det kunnskap her som bedriftene trenger, men som de ikke vet om.

Dette registeret finnes på siden til «Sjekk Nordmøre». Må gjøre dette kjent for skolene/næringslivet/elevne. Dette kan bli et viktig verktøy.

Heid Snekvik:

Elevne må få beskjed hvilken kompetanse som er ønsket lokalt før de forlater bygda for videre kompetansebygging.

Hallvard Brusethaug:

Vi trenger mer enn bare ingeniører, vi trenger "hele spekteret".

Torstein Ottem:

Understreker poenget til Hallvard Brusethaug, viser til behovet for sjåførere.

Jan Ove Løken:

De videregående skolene ønsker innspill fra næringslivet. Men husk at et utdanningsløp tar 4-5 år, kan derfor ikke levere bestillingen allerede i morgen. Men ønsker et tettere samarbeid med næringslivet. Har tro på Trondheimsfokus, der mange av studentene er. 2 av de 6 siste rekrutteringene til Sunndal videregående skole har kommet som et direkte resultat fra Trondheimstreff.

Ingvar Sæther:

Framtidig vekst på Indre Nordmøre skjer på tvers og uavhengig av kommunegrensene. Det handler om å få tilgang på nettverk og skape robuste fagmiljø for å lykkes. Surnadal og Sunndal har nådd langt innen handel, neppe mulighet for større vekst innen handel. For videre vekst innen andre bransjer må vi inn i kjernen av miljøa, dette gjelder også offshore-næringa. Krever nettverk samt være til stede.

Vi på Indre Nordmøre har en fordel fordi vi blir opplevd som "stuerene". Det er åpne dører for Indre Nordmøringer over alt.

Vi må også være til stede i andre markeder når Molde og Kristiansund ikke greier å vokse seg større

Asbjørn Tronsgård:

Ser muligheter innen et samarbeid knytt til møteplasser, skape nettverk. Prosjektet må "spise" aktiviteten og tiltaka sine.

Bergsvein Brøske:

Må også tørre å tenke de store tankene i prosjektet. Det må holdes trykk på prosessen om ferjefri forbindelse mellom kommunene. Man må tørre å tenke tankene til Terje Talgø.

Per Atle Hansen:

Oppfordrer til å inkludere Oppdal, lage området større. Reiseliv bør inngå i prosjektet.

Ståle Refstie:

Havnearbeidet er et område som bør inngå i det videre samarbeidet.

Dette er et samarbeid om ulike tiltak. Kommunene avstår fra sin egen styring og økonomi innen disse områdene og legger det inn i programstyret. På denne måten skal vi få til mye god regionsbygging sammen.

Magne Nærum:

Arbeidet må "spisses". Støtte bedrifter som vil vokse. Skal man vokse må man involvere et marked som er større enn egen kommune. Det er de som ser markeder utenfor egen kommune/region som er visjonær og har vekstambisjoner.

Deltakerliste

Fra Surnadal:

· Surnadal Sparebank	Ole Magnus Løwe
· Amfi Kreativ AS	Steinar Hasselø
· Surnadal Transportpartner AS	Atle Norli
· Surnadal Transport AS	Svein Erik Nilsen
· Tidens Krav	Tor Helge Solli
· Landbrukshuset AS	Trygve Roaldset
· Nordmøre Revisjon AS	Nils Bergem
· Pipelife Norge AS	Svein Settemsdal
· Møbel-Fiske AS	Petter Dahle
· Surnadal videregående skole	Anders Talgø
· Røv Mølle AS	Per Ivar Vikhagen
· Bouvet Norge AS	Tove M Schei
· Talgø Invest AS	Terje Talgø
· Talgø Invest AS	Heid Snekvik
· Driva	Sigmund Tjelle
· PowderTech AS	Asbjørn Saltrø
· Norutbygg AS	Ingvar Sæther
· MøreTre AS	Hallvard Brusethaug
· Trollheim Vekst AS	Conny Hansen
· Trollheimen Aktiv	Lars Inge Harang
· Solem Sag AS	Georg Solem
· Thon Hotel Vårsøg	Ida Dønheim
· Surnadal kommune	Mons Otnes
· Surnadal kommune	Lilly Gunn Nyheim
· Surnadal kommune	Knut Haugen
· Surnadal kommune	Karin Halle
· Surnadal kommune	Harald Bredesen
· Surnadal kommune	Anne Lise Wullum

Fra Sunndal:

· Langseth Mek As	Odd Thorbjørnsen
· Hydro	Jon Kristian Schnell
· Hydro	Per Arne Wullum
· Sparebank 1 SMN	Rolf Eide
· Sparebank 1 SMN	Gunnar Ulfesnes
· Sparebank 1 SMN	Gøril Berntsen
· Sunndal vidaregåande skole	Jan Ove Løken
· Sunndal kommune	Ståle Refstie
· Sunndal kommune	Gunnar Olav Furu
· Ottem Resirk AS	Torstein Ottem
· Størvik AS	Ola Ulvund
· Magne Nærum AS	Magne Nærum
· Sunndal Sparebank	Jonny Engdal
· Sunndal Sparebank	Björg Aa
· Sunndalsøra Hotell	Tollak Johan Skogland
· SUNS	Per Helge Malvik
· SUNS	Mette Sæter Ormset
· Amfi Drift AS	Bergsvein Brøske
· Sunndal kommune (politisk)	Per Atle Hansen
· Vaskeri Sunndal AS	Kristin Brandvoll
· Byggservice AS	Asbjørn Tronsgård

Totalt 49 personer

Strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal kommune og Sunndal kommune

1. Bakgrunn

I perioden 2006 – 2010 var det god dialog mellom kommunene og utviklingsselskapene i Sunndal og Surnadal om generelle næringsutviklingsspørsmål, og spesielt om disponeringen av de såkalte «KOMP-midlene».

Under et felles formannskapsmøte for Sunndal og Surnadal i april 2011 var det enighet om å arbeide videre for et økt samarbeid om næringsutvikling mellom de to kommunene.

Sunndal Næringsselskap AS (SUNS) og Profero AS inngikk i juni 2012 en ettårig samarbeidsavtale som skulle lede fram til en mulighetsstudie for et videre og nærmere samarbeid, med forslag til konkrete samarbeidsløsninger og tiltak. De to kommunene støttet dette samarbeidsprosjektet økonomisk.

I et nytt felles formannskapsmøte 14.januar 2013 med næringsutvikling som hovedtema var det bred enighet om at et videre samarbeid om næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal var ønskelig.

En styringsgruppe bestående av styrene i SUNS og Profero la fram «Mulighetsstudie – Samarbeid om næringsutvikling Sunndal-Surnadal» 16.januar 2013 (Mulighetsstudien), med slik konklusjon:

Styringsgruppa går inn for å etablere en strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Sunndal og Surnadal kommuner basert på den framlagte Mulighetsstudien. Avtaleparter skal være de to kommunene, og utførende parter skal være henholdsvis Sunndal Næringsselskap og Surnadal kommunes nærings-og utviklingsavdeling. Det forutsettes at de to kommunene legger nødvendige ressurser inn i samarbeidet.

Denne avtalen bygger på Mulighetsstudien, og de prosesser som har ledet fram til denne.

2. Avtaleparter

Avtaleparter er: Sunndal kommune og Surnadal kommune, heretter i fellesskap kalt Partene.

3. Utførende parter

Følgende utførende parter skal stå for gjennomføring av de oppgavene som er nedfelt i avtalen:

På vegne av Surnadal kommune: Surnadal kommunes plans- og utviklingsavdeling

På vegne av Sunndal kommune: Sunndal Næringsselskap (SUNS)

De to utførende partene skal framstå og markedsføres som en samlet utførerenhet og etablere et felles (prosjekt-)navn for samarbeidet.

4. Samarbeidsområder

4.a Felles utviklingsprogram

Innen utgangen av 2013 skal det – i samråd med Møre og Romsdal fylkeskommune – utarbeides et felles utviklingsprogram for næringsutvikling for Sunndal og Surnadal. Programmet skal angi bakgrunn, mål, strategier og tiltak for gjennomføring i en 4-årig programperiode fom 2014 tom 2017. Videre skal programmet angi opplegg for resultatmåling og evaluering av programarbeidet.

Utviklingsprogrammet skal framlegges for Partene til godkjenning før oppstart av tilrådte tiltak. Programmet skal bygge på kunnskapsgrunnlaget i Møreforskning sin rapport «Utviklingstrekk på Indre Nordmøre» okt. 2012, gjeldende kommune- og næringsplaner for Sunndal og Surnadal, og innholdet i Mulighetsstudien.

4.b Hovedområder for tiltak

Basert på forslagene i Mulighetsstudien (kap 3.3) skal følgende 5 hovedområder for gjennomføring av tiltak inngå i Utviklingsprogrammet :

- Etablererveiledning og entreprenørskapssatsing
- Rekruttering
- Bedriftsrettede tiltak
- Kompetansetiltak
- Møteplasser

Tiltak innen nevnte områder skal gjennomføres i hele programperioden 2014 – 2017, og skal kunne organiseres som egen delprosjekter.

4.c Hovedområder for videre utredning

For de hovedområder for videre utredning som skal inngå i Utviklingsprogrammet skal legges til grunn at Surnadal og Sunndals nabokommuner Halså, Rindal, Tingvoll og Nesset skal inviteres til å delta. Basert på forslagene i Mulighetsstudien (kap 3.1, 3.2, 3.4 og 3.5) gjelder dette følgende 4 hovedområder:

- Utarbeidelse av en overordnet regional næringsplan
- Etablering av et felles regionalt kapitalfond
- Etablering av et felles regionalt utviklingsselskap
- Avklaring og evt etablering av samarbeid med Partenes nabokommuner

Utredninger innen nevnte områder skal framlegges for Partene innen utgangen av 2015.

5. Ressurser

Forpliktende vedtak om ressurser til finansiering av Utviklingsprogrammet skal fattes i 2 trinn:

- 1) Før oppstart av utarbeidelsen av Utviklingsprogrammet (mai/juni 2013)
- 2) Før oppstart av gjennomføringen av tiltakene i Utviklingsprogrammet (desember 2013)

Ad 1): Beregnede ressurser på inntil kr 300.000 til å gjennomføre utarbeidelsen av Utviklingsprogrammet i tråd med avtalens pkt 4a finansieres ved like store bidrag på inntil kr 150.000 fra hver av kommunene.

Ad 2): Begge kommunene har som intensjon å legge følgende ressurser inn i gjennomføringen av tiltak i tråd med avtalens pkt 4 b og c for årene fom 2014 tom 2017:

- Tiltaksmidler: Kr 1 mill NOK per år per kommune
- Programledelse / ressurser til utførelse: tilsvarende kr 0,5 mill NOK per år per kommune

Utviklingsprogrammet, ferdigstilt innen utgangen av 2013, skal danne grunnlag for søknad til Møre og Romsdal fylkeskommune om et årlig tilskudd til gjennomføring av planlagte tiltak i programperioden 2014 – 2017. Begge kommunene vil gi dette prosjektet prioritet i forhold til andre aktuelle utviklingsprosjekter i samme periode.

Det skal i tillegg arbeides for å skaffe medfinansiering av tiltakene i Utviklingsprogrammet og aktuelle delprosjekter fra andre offentlige og privat kilder.

Endelig vedtak om finansiering av tiltakene i Utviklingsprogrammet fra 2014 skal gjøres i forbindelse med kommunenes behandling og evt godkjenning av programmet innen utgangen av 2013.

6. Organisering

6.1 Eiere

Sunnadal kommune og Surnadal kommune er i fellesskap eiere av Utviklingsprogrammet. Det er viktig at programmet blir godt forankret innad i kommunene og i lokalt næringsliv i begge kommuner.

6.2 Programstyre

Utviklingsprogrammet skal ledes av et bredt sammensatt programstyre, med balansert representasjon fra de to kommunene, og slik sammen setning:

- 2 representanter oppnevnt av Surnadal kommune
- 2 representanter oppnevnt av Næringslivet i Surnadal
- 2 representanter oppnevnt av Sunndal kommune
- 2 representanter oppnevnt av Næringslivet i Sunndal

Observatører:

- Rådmannen i begge kommunene, 1 representant for Møre og Romsdal fylkeskommune og 1 representant for Innovasjon Norge.

Programstyret konstituerer seg selv.

Programstyret skal lede programarbeidet innen rammene av denne avtalen og godkjente planer. Programstyret plikter å utarbeide årlige handlingsplaner og rapporter som skal framlegges for Partene.

Programstyret disponerer de ressursene som inngår i programmet, og forestår nærmere prioritering og disponering av disse.

6.3 Programledelse

De to utførende partene skal hver avgi en stillingsressurs tilsvarende minimum 50% stilling til å stå for administrativ og operativ ledelse av Utviklingsprogrammet.

7. Avtalelengde og evaluering

Denne avtalen gjelder fra tidspunkt for signering i 2013 tom. 2017. Dersom Partene ikke finner grunnlag for å gå videre med gjennomføringen av tiltakene i Utviklingsprogrammet fra 2014, jfr avtalens pkt 5 (trinn 2), opphører avtalens bestemmelser om dette fra samme tidspunkt som slik vedtak blir fattet.

Det skal foretas en evaluering av denne avtalen i løpet av 2.halvår 2015. Evalueringen skal kun omfatte avtalens samarbeidsområder, jfr avtalens pkt 4.

De to kommunene forplikter seg til å gjennomføre 1 felles formannskapsmøte per år i programperioden som har næringsutvikling og denne avtalen som tema.

Surnadal / Sunndal, 18.okt 2013

Surnadal kommune
Mons Otnes, ordfører

Sunndal kommune
Ståle Refstie, ordfører

NOTAT

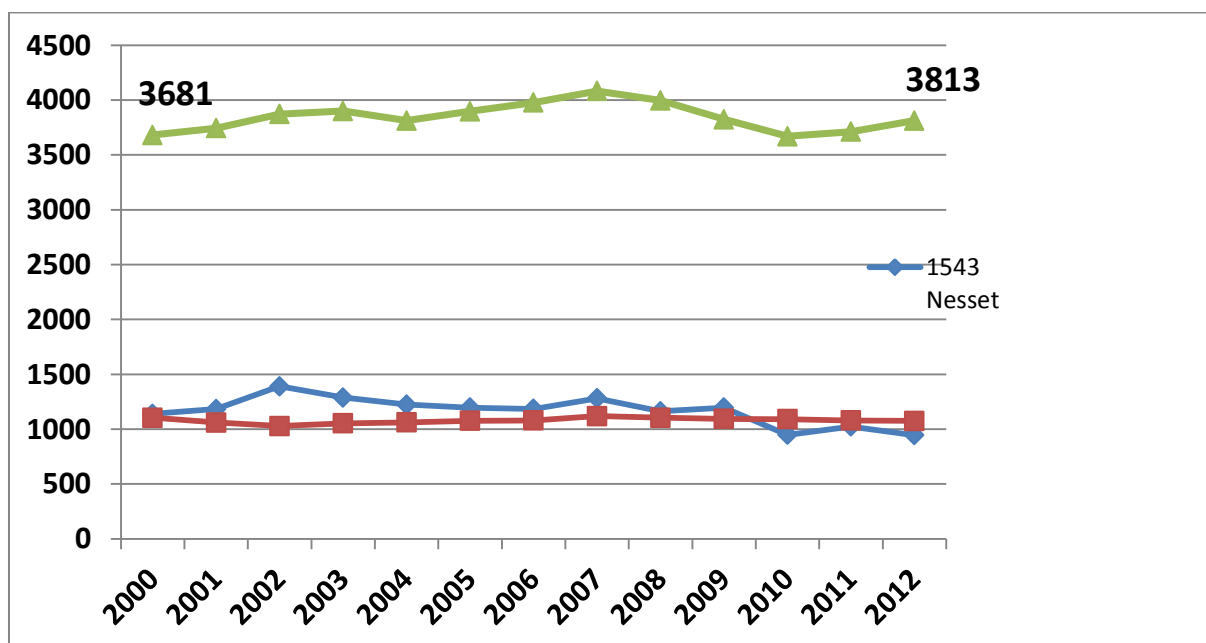
Sunndal-Surnadal – felles utfordringar

Møreforsking sin rapport «Utviklingstrekk på Indre Nordmøre» (oktober 2012) bygger på offentlig statistikk og intervju med sentrale næringslivsleiarar i regionen:

I rapporten blir det peika på at kommunane har felles utfordringar når det gjeld rekruttering, befolknings- og sysselsettingsutvikling. Men det blir også framheva at «Det ligg eit potensiale i det som blir omtala som ein kultur for å støtte opp og fremje utviklinga i regionen. Viljen til nyskaping og etablering blir opplevd som reell og dette har også gitt utslag i konkrete og levedyktige etableringar».

Sysselsetting

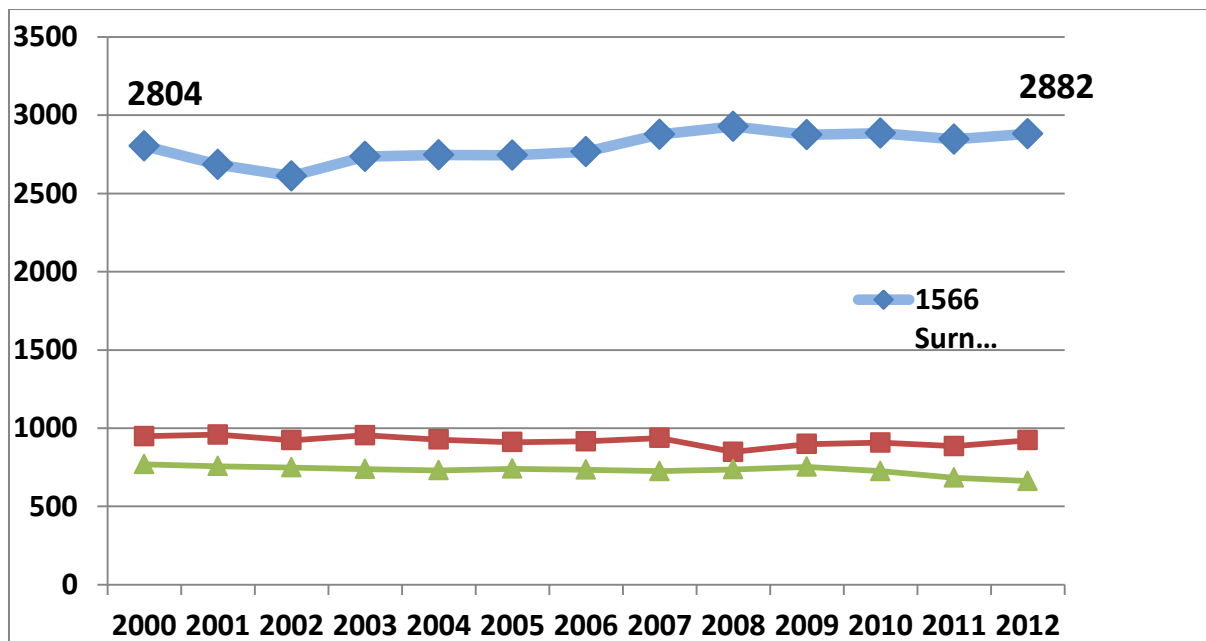
Arbeidsmarknader av ein viss storleik og bredde er avgjerande for å få til vekst og utvikling. Arbeidsmarknaden sin storleik blir direkte påverka av kommunikasjonsmulegheitene. Talet på arbeidsplassar som skal til for å halde oppe denne storleiken og bredda kallar vi for kritisk masse. Både Sunndal og Surnadal ligg rundt kritisk masse, og er derfor avhengige av å oppretthalde og helst auke talet på arbeidsplassar innafor sine arbeidsmarknader.

Sysselsettingsutvikling Sunndal 2000-12

(Personar med arbeidsstad Sunndal, Nesset (blått) og Tingvoll (rødt) per 4.kvartal)

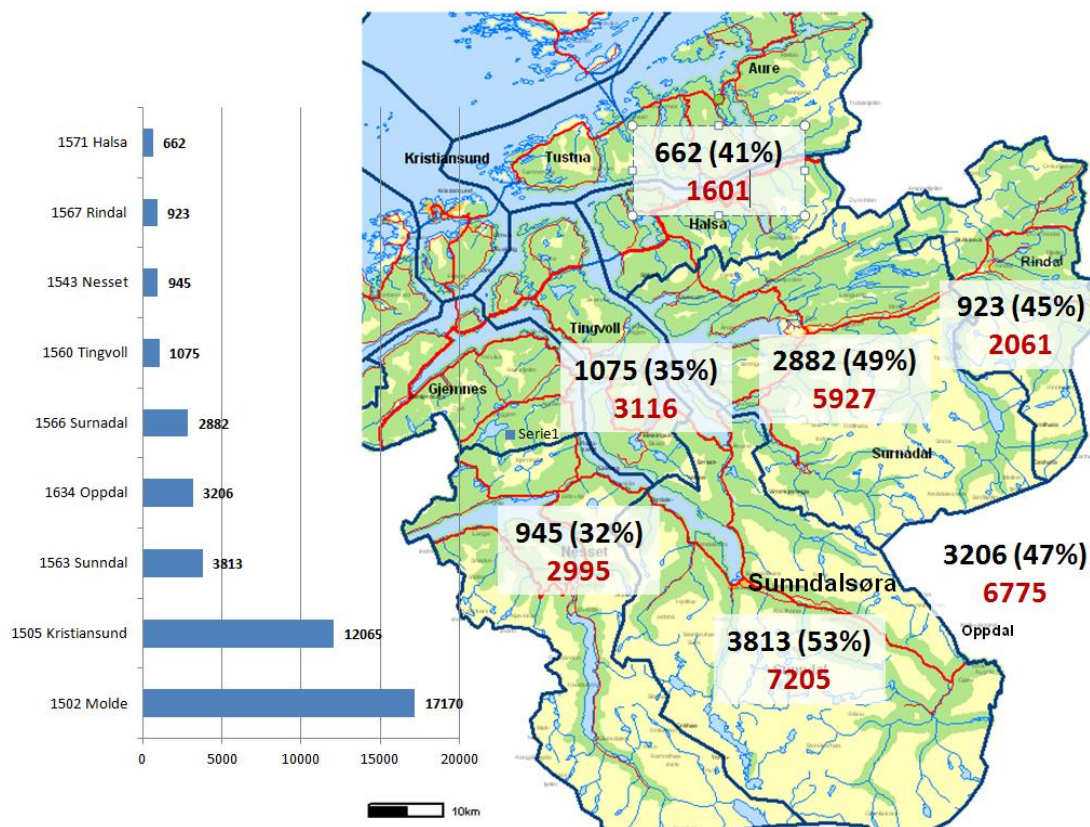
Gjennom utbygginga ved Hydro Aluminium opplevde Sunndals-samfunnet ein vekst i sysselsettinga. Etter den gjekk sysselsettinga nedover att, men dei siste åra viser ny vekst. Sunndal kommune er den einaste kommunen på indre Nordmøre som har overskot på arbeidsplassar.

Syssetlingsutvikling Surnadal 2000-12

(Personer med arbeidssted Surnadal, Rindal (rødt) og Halså (grønt) per 4.kvartal)

Surnadal kommune dei siste ti åra opplevd ein vekst i talet på syssette, men dette har stabilisert seg dei siste åra.

Tal på sysselsette og folketal i kommunane per 4.kv. 2012 (inkl. innpendlarar – folketall per 1.jan 2013). Som vi ser er Nesset og Tingvoll dei kommunane i regionen med størst underskot på arbeidsplassar. Halså og Rindal kommunar kjem litt betre ut, men også her er utpendlinga ganske stor.

Flyttemotiv

Motiva for flytting og val av bu- og arbeidsstad kan vere mange, og knyter seg ofte til ulike livsfasar. I NIBRs bu- og flyttemotivundersøking frå 2008 er det familietilknyting som blir oppgjeve til å vere den viktigaste årsaka til bustadsvalet, mens arbeid er mindre viktig som flytteårsak enn det har vore tidlegare. Det skuldast i større grad at ein tar arbeid som gjeve. Men tilgang til ein meningsfull arbeidsplass må til for at valet om flytting blir teke. Som vi vil sjå frå tala om rekruttering nedanfor blir kulla som veks opp mindre, og vi blir da i mykje større grad avhengig av å rekruttere frå grupper utan familietilknyting til staden.

Det vil vere ei spesiell utfordring å skape og ivareta eit attraktivt fagmiljø for kompetent arbeidskraft. Flyttinga er størst blant folk i arbeidsdyktig alder mellom 20 og 40 år, og flyttemobiliteten er gjennomgåande større blant arbeidstakarar som har høgare utdanning.

Over tid vil tilgangen på arbeidsplassar styre kva for regionar som har befolkningsvekst og kva for nokre som ikkje har det. Andre tilhøve har også mykje å seie for folks busettingsval, så som familietilknyting, god tilgang på kultur- og opplevingstilbod, tenestetilbod og bustadtilbod, fritidsinteresser, naturopplevingar og kva som blir opplevd som ”det gode liv”.

Gode regionale sentra er viktig for at ein regional arbeidsmarknad skal oppnå kritisk masse med omsyn til arbeidsplassar, og med det gi grobott for vekst. Både Sunndal og Surnadal er kommunar som har ein arbeidsmarknad rundt kritisk masse. Attraktive regionale sentra bidreg til å gjere regionale bu- og arbeidsmarknader meir robuste. Med attraktivitet meiner vi ofte evna til å tiltrekke seg busetting, utover det som skuldast vekst i arbeidsplassar.

Offentlege arbeidsplassar bidreg til robuste arbeidsmarknader, og det vil vere avgjerande for både Sunndal og Surnadal kommunar at dei greier å halde på sine roller som regionale sentra.

Utdanningsnivå

I 2012 hadde 28,8 prosent av befolkninga på 16 år og over fullført utdanning på universitets- og høgskulenivå. Framskrivingar av SSB (Bjørnstad mfl. 2010) viser at over 40% av arbeidsstyrken vil ha ein grad frå universitet eller høgskule i 2030. I 2012 var det i Sunndal 20,2% som har høgare utdanning, mens Surnadal kommune ligg litt under med 18,4%. Når det gjeld ungdomen sine utdanningsval kan vi rekne med at dei i store trekk følgjer landssnittet. Store delar av årskulla vil derfor flytte på seg for å få tilgang til den utdanninga dei ønsker. På den måten tileignar dei seg verdifull kompetanse og erfaring. Men som vi kjenner til kan det vere mange gode grunnar til at desse ungdomane vel andre vegar i livet enn å flytte heim att etter endt utdanning.

Rekruttering

Sunndal og Surnadal var dei kommunane i fylket med størst fødselsunderskot i 2012. Årskulla som veks opp i kommunen er den viktigaste gruppa å rekruttere frå. Når desse gruppene i dei seinare åra har gått sterkt ned, vil vi bli meir og meir avhengig av å rekruttere frå andre grupper. Den store utfordringa ligg i at dette også gjeld dei fleste andre kommunar i landet. Viss vi går utover landet sine grenser vil vi også finne ut at dette er eller vil kome til å bli situasjonen i dei fleste land som Norge i dag rekrutterer arbeidskraft frå. Eit sentralt spørsmål blir da kor vi i framtida skal hente arbeidskrafta frå. Ei anna utfordring er at alderssamansettinga blir skeiv, og i åra framover kan vi forvente at ein større del av arbeidstakarane vil bli etterspurt som arbeidskraft for å betene ein aukande del av befolkninga som er pleietrengande

Tabellane nedanfor viser kor store dei er dei gruppene som ligg rundt pensjonslader, og vidare kor store årskull vi har å rekruttere frå. For dei enkelte tidsperiodane har vi berekna gjennomsnittlege årskull, og arbeidskraftreservar om vi berre skulle tenke rekruttering frå eigne kull.

Sunndal	64-åringar	Rekrutteringskull	arbeidskraftreserve
2004-2013	78	97 (f. 1984-1993)	+19
2014-2023	98	96 (f. 1994-2003)	-2
2024-2033	107	73 (f. 2004-2013)	-34

Tabellen viser at mens Sunndal dei siste ti åra har hatt kull som i snitt er 19 fleire enn dei som går ut av yrkesaktiv alder, vil dette snu seg til -34 personar i tidsperioden 2024-2033. Samanlikna med i dag vil det samla vere ein differanse på 53 personar. I dei kommande ti åra vil kulla ein skal rekruttere frå vere i underkant så store som dei som går ut.

Surnadal	64-åringar	Rekrutteringskull	arbeidskraftreserve
2004-2013	73	83 (f. 1984-1993)	+10
2014-2023	82	85 (f. 1994-2003)	+3
2024-2033	87	59 (f. 2004-2013)	-28

Tabellen viser at mens Surnadal dei siste ti åra har hatt kull som i snitt er 10 fleire enn dei som går ut av yrkesaktiv alder, vil dette snu seg til -28 personar i tidsperioden 2024-2033. Samanlikna med i dag vil det samla vere ein differanse på 38 personar. I dei kommande ti åra vil kulla ein skal rekruttere frå vere litt større enn dei som går ut.

Felles for kommunane er at sjølv om dei kunne rekruttere heile årskull i åra framover, vil det inn på 2020 talet bli langt frå nok til å sikre tilstrekkeleg arbeidskraft, dersom vi føreset at vi greier å halde oppe talet på arbeidsplassar. At båe kommunane vil ha behov for mange fleire innafor pleie- og omsorgsyrkene har vi ikkje teke omsyn til.

Pendling

Avstand til arbeidsplass og skular er viktig for oss når vi vel kor vi vil bu. Tidsbruk til pendling går utover både tid til fritid og tid til arbeid. For barnefamilier kan kort reiseavstand til jobb vere avgjerande om kvardagen går opp. ”Avstandsfølsomheta” for pendling styrer kor langt folk er villige til å busette seg frå arbeidsstaden. Den store utfordringa på indre strøk er kommunikasjonane. Avstandane er jamt over for store til at vi skal få den store pendlinga.

Arb.stad/ Bustad	Sunndal	Surnadal	Neset	Tingvoll	Rindal	Halsa
Sunndal	-	25	24	18	0	0
Surnadal	114	-	0	6	113	45
Neset	185	3	-	4	3	1
Tingvoll	108	13	0	-	0	13
Rindal	13	150	0	1	-	3
Halsa	9	83	0	9	1	-

Vi ser av tabellen at det med enkelte unntak ikkje er så stor utveksling av arbeidskraft i regionen. Unntaka er innpendlinga til Sunndal frå Neset, Tingvoll og Surnadal, og innpendlinga til Surnadal frå Rindal og Halsa. Kva kvar enkelt av oss meiner er akseptabel pendlaravstand avheng av transportmulegheiter og kostnader opp mot gevinsten ved arbeidet, både i form av lønn og andre godar. At det er mange fleire industriarbeidsplassar i Sunndal enn i Surnadal, og at gjennomsnittleg bruttoinntekt for menn er om lag kr 50 000 høgare i Sunndal enn i Surnadal, forklarar truleg ein del av at det er mange færre som pendlar mellom Sunndal og Surnadal enn omvendt. Ein større bredde i arbeidsmarknaden i Surnadal enn i Rindal gir seg utslag i at fleire pendlar inn til Surnadal frå Rindal enn omvendt. I analyser av samferdselsprosjekt er det vanleg å legge til grunn at 45 minutt pendling kvar veg til jobb er yttergrensa for kva som pendlarar meiner er akseptabel reisetid. Undersøkingar viser at regionar som har tilgang på 4000 arbeidsplassar innafor ein reiseavstand på 45 minutt er dei som jamt over kan vise til vekst.

Sunndal og Surnadal ligg kommunikasjonsmessig slik til at dei fleste opplever avstanden for lang til pendling.

Innvandrarbefolkning

Innvandrarbefolkninga i 2013 var for Sunndal sin del på 523 personar, mens det var 213 innvandrarar i Surnadal kommune. Sunndal kommune har busett flyktningar i fleire år, og resultatet har blitt at dei har mange fleire innvandrarar her enn i Surnadal kommune, som først tok til med busetting i august 2013. Innvandrarane blir ei viktig gruppe for å sikre nok arbeidskraft i åra som kjem.

Innvandrarar med høgare utdanning er, i noko større grad enn norskfødde, busett utanfor sentrale stork. Dei kan representere ein viktig kompetanseressurs for mindre stader som har

utfordringar med å rekruttere til kompetansearbeidsplassar. Innvandrarak flytter meir enn andre, og desse flyttingane skjer i større grad mot sentrale strok. Mange av dei som blir busett på Nord-Vestlandet flytter seinare til meir sentrale strok. Mens innvandrarak har eit anna busettingsmønster enn nordmenn i ”første runde” etter at dei er innvandra til Norge, så endrar dette mønsteret seg merkbar i neste runde, og innvandrarak sin mobilitet blir over tid meir lik øvrige nordmenns, både geografisk og næringsmessig.

For Sunndal og Surnadal blir det viktig å legge til rette for at innvandrarak skal finne seg til rette i lokalsamfunnet på same måte som andre innbyggarak. Opplæring i norsk vil her vere sentralt. Til grunn for alt arbeid med innvandrarak må vere at det er viktig å ta vare på dei som alt er her.

Sunndal – Surnadal 22.nov 2013 / Programadministrasjonen v Råg Raner

Møtereferat fra drøftingsmøte

"Sunndal og Surnadal samler krefter om næringsutvikling"

Det ble gjennomført et veldig bra møte på Thon Hotel Vårsøg i Surnadal den 6. nov. I alt 49 personer – blant disse representanter for de toneangivende bedriftene i begge kommuner – deltok da vi stilte spørsmålet: Hva ønsker lokalt næringsliv å få ut av næringsutviklingssamarbeidet? Det fikk vi klare tilbakemeldinger på, der det første var et rungende JA fra næringslivet i begge kommuner til næringsutviklingssamarbeidet. I tillegg kom det mange gode og konstruktive innspill til innholdet i samarbeidet.

Program:

- Velkommen, og til bords v/ ordfører Mons Otnes
- 2-retters middag
- Innledning v/ ordfører Ståle Refstie
  - Viktig med gode møteplasser
    - Felles formannskapsmøter
    - Politiske fora sådde frøet om regionalt samarbeid
    - Summerer opp bakteppet for samarbeidet
- Karin Halle, prosjektleder og utfordrer forsamlingen til å komme med innspill
- Per Helge Malvik går gjennom prosjektet (vedlagt kompendium)
- Anne Lise Wullum, går gjennom Trainee-ordningen fram til nå og planene videre + "Sjekk Nordmøre"
- Ola Ulvund
  - Finn gode møteplasser – nye møteplasser, det har en verdi bare å møtes. Kan da f.eks. lære om andre kulturer i forbindelse med salg av hverandre.
  - In2offshore – nettverket gir en tyngde/størrelse som er nødvendig. 17 bedrifter er med pr i dag
    - Samarbeid/størrelse/»kjøttvekt» er avgjørende for å komme i inngrep i dette markedet
    - Prosjektet må være representert på Vestbase, holder ikke verken med Surnadal eller Sunndal
  - Fokus på salg og markedsføring, ikke koordinering
  - Videreføre de gode tiltaka/møteplassene og idéene fra "Sunndal 2013" for styrket innovasjonsevne
    - For å styrke regionens arbeidsmarked må det gjøres tiltak for bedre å kunne rekruttere fagkompetanse. "Sjekk Nordmøre" er en god begynnelse, bør videreføres.
    - Etablering av gode finansieringsordninger
    - Vi må tørre å prioritere, skeptisk til at samferdsel skal inn i prosjektet.
- Terje Talgø
  - Innleder om tradisjonene/ "arven" som Talgø-familien ivaretar
  - De ansatte er den største verdien – leter etter dyktige/rette folk hver dag
  - Rekruttering er viktig! I dag rekrutteres det først og fremst fra Surnadal
  - Ønsker større vyer og visjoner enn vi har nå. Slå sammen kommunene med en gang, ikke bruk 4 år til å samarbeide først, det er bortkastet tid.
  - Redd for at et prosjekt blir bare visjoner, presentasjoner og papir, og at ikke noe operative tiltak blir gjennomført.
- Torstein Ottem
  - Presenterer Sunndal Næringsforening
  - 75 medlemsbedrifter
  - Administreres av SUNS
  - Er høringsinstans i kommunale/offentlige saker
  - Presentasjon av styret og de ulike møteplassene
- Både Ola og Torstein trekker fram Idefestivalen i Sunndal som viktig arena for samarbeid skole og næringsliv

Ordet fritt:

Ola Ulvund:

Rekruttering er pri 1. Bedriftsretta tiltak har ingen verdi hvis vi ikke har de rette til å gjennomføre dem.

Terje Talgø:

Ønsker et register som registrerer Sunndalinger og Surnadalinge som studerer/jobber utenfor kommunens grenser. Trenger også å få oversikt over den kunnskapen som er i bygdene. Kanskje finnes det kunnskap her som bedriftene trenger, men som de ikke vet om.

Dette registeret finnes på siden til «Sjekk Nordmøre». Må gjøre dette kjent for skolene/næringslivet/elevne. Dette kan bli et viktig verktøy.

Heid Snekvik:

Elevne må få beskjed hvilken kompetanse som er ønsket lokalt før de forlater bygda for videre kompetansebygging.

Hallvard Brusethaug:

Vi trenger mer enn bare ingeniører, vi trenger "hele spekteret".

Torstein Ottem:

Understreker poenget til Hallvard Brusethaug, viser til behovet for sjåførere.

Jan Ove Løken:

De videregående skolene ønsker innspill fra næringslivet. Men husk at et utdanningsløp tar 4-5 år, kan derfor ikke levere bestillingen allerede i morgen. Men ønsker et tettere samarbeid med næringslivet. Har tro på Trondheimsfokus, der mange av studentene er. 2 av de 6 siste rekrutteringene til Sunndal videregående skole har kommet som et direkte resultat fra Trondheimstreff.

Ingvar Sæther:

Framtidig vekst på Indre Nordmøre skjer på tvers og uavhengig av kommunegrensene. Det handler om å få tilgang på nettverk og skape robuste fagmiljø for å lykkes. Surnadal og Sunndal har nådd langt innen handel, neppe mulighet for større vekst innen handel. For videre vekst innen andre bransjer må vi inn i kjernen av miljøa, dette gjelder også offshore-næringa. Krever nettverk samt være til stede.

Vi på Indre Nordmøre har en fordel fordi vi blir opplevd som "stuerene". Det er åpne dører for Indre Nordmøringer over alt.

Vi må også være til stede i andre markeder når Molde og Kristiansund ikke greier å vokse seg større

Asbjørn Tronsgård:

Ser muligheter innen et samarbeid knytt til møteplasser, skape nettverk. Prosjektet må "spise" aktiviteten og tiltaka sine.

Bergsvein Brøske:

Må også tørre å tenke de store tankene i prosjektet. Det må holdes trykk på prosessen om ferjefri forbindelse mellom kommunene. Man må tørre å tenke tankene til Terje Talgø.

Per Atle Hansen:

Oppfordrer til å inkludere Oppdal, lage området større. Reiseliv bør inngå i prosjektet.

Ståle Refstie:

Havnearbeidet er et område som bør inngå i det videre samarbeidet.

Dette er et samarbeid om ulike tiltak. Kommunene avstår fra sin egen styring og økonomi innen disse områdene og legger det inn i programstyret. På denne måten skal vi få til mye god regionsbygging sammen.

Magne Nærum:

Arbeidet må "spisses". Støtte bedrifter som vil vokse. Skal man vokse må man involvere et marked som er større enn egen kommune. Det er de som ser markeder utenfor egen kommune/region som er visjonær og har vekstambisjoner.

Deltakerliste

Fra Surnadal:

· Surnadal Sparebank	Ole Magnus Løwe
· Amfi Kreativ AS	Steinar Hasselø
· Surnadal Transportpartner AS	Atle Norli
· Surnadal Transport AS	Svein Erik Nilsen
· Tidens Krav	Tor Helge Solli
· Landbrukshuset AS	Trygve Roaldset
· Nordmøre Revisjon AS	Nils Bergem
· Pipelife Norge AS	Svein Settemsdal
· Møbel-Fiske AS	Petter Dahle
· Surnadal videregående skole	Anders Talgø
· Røv Mølle AS	Per Ivar Vikhagen
· Bouvet Norge AS	Tove M Schei
· Talgø Invest AS	Terje Talgø
· Talgø Invest AS	Heid Snekvik
· Driva	Sigmund Tjelle
· PowderTech AS	Asbjørn Saltrø
· Norutbygg AS	Ingvar Sæther
· MøreTre AS	Hallvard Brusethaug
· Trollheim Vekst AS	Conny Hansen
· Trollheimen Aktiv	Lars Inge Harang
· Solem Sag AS	Georg Solem
· Thon Hotel Vårsøg	Ida Dønheim
· Surnadal kommune	Mons Otnes
· Surnadal kommune	Lilly Gunn Nyheim
· Surnadal kommune	Knut Haugen
· Surnadal kommune	Karin Halle
· Surnadal kommune	Harald Bredesen
· Surnadal kommune	Anne Lise Wullum

Fra Sunndal:

· Langseth Mek As	Odd Thorbjørnsen
· Hydro	Jon Kristian Schnell
· Hydro	Per Arne Wullum
· Sparebank 1 SMN	Rolf Eide
· Sparebank 1 SMN	Gunnar Ulfesnes
· Sparebank 1 SMN	Gøril Berntsen
· Sunndal vidaregåande skole	Jan Ove Løken
· Sunndal kommune	Ståle Refstie
· Sunndal kommune	Gunnar Olav Furu
· Ottem Resirk AS	Torstein Ottem
· Størvik AS	Ola Ulvund
· Magne Nærum AS	Magne Nærum
· Sunndal Sparebank	Jonny Engdal
· Sunndal Sparebank	Björg Aa
· Sunndalsøra Hotell	Tollak Johan Skogland
· SUNS	Per Helge Malvik
· SUNS	Mette Sæter Ormset
· Amfi Drift AS	Bergsvein Brøske
· Sunndal kommune (politisk)	Per Atle Hansen
· Vaskeri Sunndal AS	Kristin Brandvoll
· Byggservice AS	Asbjørn Tronsgård

Totalt 49 personer